

White water kursus 4.-10. august 2007

– af Hans Ketil.

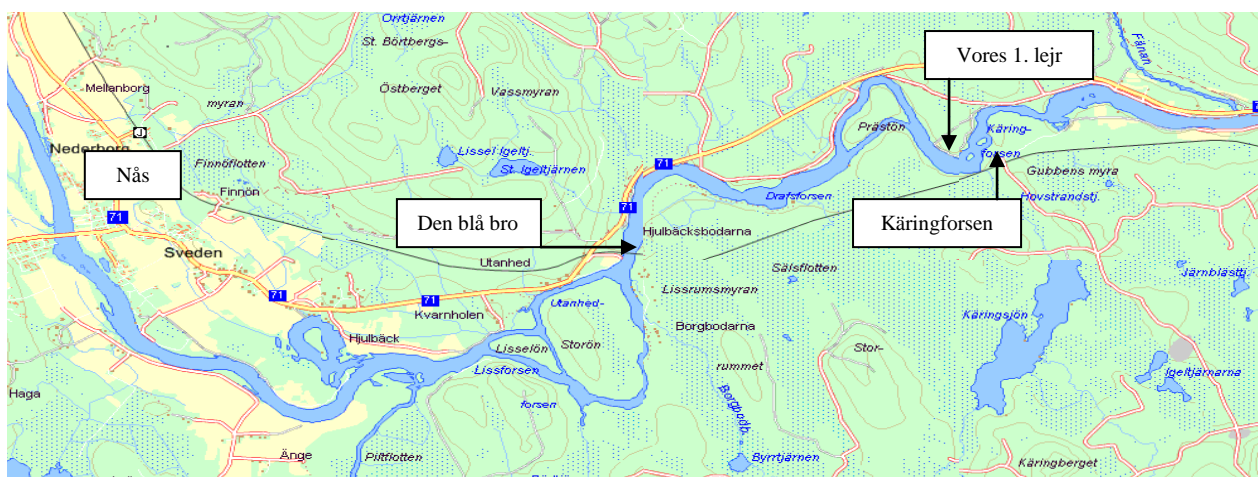
Omkring 1. april sendte Anne-Mette en mail ud, hvor hun spurgte, om der var nogen, der ville med på et white water kursus i uge 32. I løbet af få dage svarede Thomas, Kim, Lotte og jeg, at vi var vilde og blodige. Det passede lige til en bilfuld, og Kim meddelte endog, at han allerede havde bestilt billetter til færgen for en sikkerheds skyld.

Kurset blev udbudt af firmaet FarOut i København – et firma, som vi desværre ikke kan anbefale andre at bruge. Vi kan selvfølgelig ikke udtale os om firmaet generelt, selvom vi har hørt samstemmende udtalelser fra andre, der har benyttet firmaet, men vi havde nogle rigtig kedelige oplevelser af svigt fra udbyderens side. Selve kurset blev gennemført gnidningsløst, professionelt og sikkert takket være vore 2 dygtige instruktører, men i perioden fra tilmelding til kursets start haltedede det totalt med kommunikation, information og planlægning. Indehaveren af firmaet, Jakob Hertz, som skulle have været vores instruktør, svarede hverken på telefoniske henvendelser eller e-mails. Først en uge før kursets start modtog vi en mangelfuld information, hvor vi ved nærlæsning helt tilfældigt blev opmærksomme på, at kurset var rykket en dag i forhold det annoncerede, med start allerede lørdag kl. 09³⁰ i stedet for søndag. Dette satte os i en kaotisk situation, da både Thomas og Kim så fik problemer med arbejde og sociale arrangementer. Derudover vidste vi ikke, om vi overhovedet kunne få plads på færgen, da det jo stadig var ferietid, så week-enden før kurset havde vi krisemøde og vidste ikke, om vi overhovedet kunne deltage. Det lykkedes os at komme i kontakt med Jakob, som hævdede, at han havde sendt en mail med ændringerne, men det var simpelthen ikke rigtigt. Ét er at have rod i sin forretning. Et andet er at fralægge sig ansvaret og forsøge at tørre det af på andre. Det er direkte uprofessionelt. Især Kim blev hvirvlet ud i hektisk aktivitet for at få tingene til at hænge sammen. Det lykkedes os heldigvis at få plads på færgen, men så blev Thomas syg og måtte melde fra. Så måtte vi satse på en anden bil, låne en tagbagagebox for pladsens skyld og for 4. eller 5. gang i løbet af et par dage ændre billetter til en høj bil over 195 cm. Til sidst faldt alt dog i hak, og vi blev enige om at skubbe vore frustrationer til side og møde frem med en positiv indstilling.

Fredag d. 3. august samlede Lotte og jeg Kim op i Nørregade og kørte til Rønne, hvor Anne-Mette stod på. Vi tog med færgen kl. 07⁴⁵ til Ystad og begyndte så den over 700 km lange tur til Björbo ved Västerdalselven i Sverige. Turen gik stille og roligt. Vi skiftedes til at køre og nåede efter 12 timers rejse frem til Björbo hen under aften, hvorfra vi fulgte Västerdalselven og kom forbi Käringforsen, som vi lige gik ned og kiggede på. Den så noget barsk ud, og vi blev enige om, at det forhåbentligt ikke var meningen, at vi skulle ned ad den, for det var da bare for vildt. Lejrpladsen et par hundrede meter længere fremme viste sig at være én af mange pladser langs floden, hvor primært lystfiskere og fospadlere slog sig ned i telte, campingvogne eller autocampere. Det var alle primitive lejre uden andre faciliteter end et gammeldags lokum, en bålplads og et affaldsstativ, men det afskrækkede jo ikke os, der er vant til at overnatte på øde øer helt uden faciliteter. Alle pladserne lå i smukke omgivelser lige ned til elven. Tænk hvis vi bare havde en håndfuld lignende steder langs vores egen kyst – det havde været skønt. Vi hilste på familien Jensen fra Sjælland, som også var ankommet og allerede var ved at slå telt op. Far Henrik og datteren Maria på 17 skulle deltage i kurset, mens mor Anna skulle nyde naturen og lejr livet, læse bøger, fotografere osv. – troede hun da. I ugens løb måtte gruppen lægge mere eller mindre beslag på familiens bil til transport, så gruppens to sidste unge deltagere også kunne komme med rundt, så hun kom til at fungere som både som chauffør og fotograf, men hun tog det med et enestående godt humør. Vi etablerede os og fik lavet noget aftensmad.

Kort efter vores ankomst ringede Mikkel, vores ene instruktør, og fortalte, at Jakob Hertz var blevet forhindret i at komme, da hans kone havde fået tidlige plukveer. Mikkel skulle derfor stå for kurset sammen med Morten, og her kom næste svigt fra Jakobs side. De sidste 2 deltagere var to unge mennesker, Aske og Benjamin, på 16 og 17 år. Den enes far havde inden kurset ringet både til os og familien Jensen for at høre, om vi havde mulighed for at tilbyde drengene kørelejlighed, men det

havde ingen af os mulighed for - dels var der ingen tomme sæder, dels ville det betyde en stor omvej og endelig skulle vi ikke direkte tilbage. Aske og Benjamin var derfor taget med toget til nabo-byen Dala Floda 10-15 km fra lejren, og her havde Jakob lovet at hente dem, men pga. omstændighederne ville Mikkel og Morten først ankomme sent om natten. De spurgte derfor, om vi havde mulighed for at hente drengene, så de ikke skulle vente i 4-5 timer. Der var kun 2 sæder i Jakobs bil, så hvordan han havde tænkt sig selv at fragte drengene rundt i ugens løb er ikke godt at vide, men det kom så til at afhænge af vores muligheder og good-will. Er det ikke det, man kalder bondefangeri? Hvis 4 venner på 50-60 år følges ad på en fælles tur, er der vel ingen af parterne, der synes det er særligt fedt at få presset et granvoksnet ungt menneske ind på bagsædet – og vi taler her om daglig transport og afhængighed og ikke mindst en tur på 250 km til Norge. Men drengene kunne jo ikke gøre for den opståede misere, og jeg kørte derfor ud i nattens mulm og mørke og tæt tåge i ukendt landskab og fandt dem efter lang tids søgen til sidst på et uoplyst trinbræt inde i en mørk skov, hvor de havde siddet i buldermørke et par timer og var blevet ædt af myg. Ved hjælp af GPS'en fandt jeg hurtigt tilbage til lejren igen. Undervejs fortalte de, at de havde aftalt at leje et telt af Jakob for 100 kr., men jeg måtte jo så skuffe dem ved at fortælle, at det ikke var kommet frem endnu. Kim havde også overvejet at leje et telt for nemheds skyld, men da han senere så det telt, drengene skulle ligge i, priste han sig lykkelig over at taget sit eget med, for det var sindbilledet på spejderkvalitet, som den var for 50 år siden: lærred uden bund og en åbning, der ikke kunne lukkes, så drengene kunne se frem til en uge i intimt samvær med myrer, myg og knotter. Heldigvis var der netop på denne plads et shelter, hvor de så måtte lægge sig som natmad for de lokale myg, og så kunne vi alle endelig gå til ro i smukt måneskær lidt over midnat.

Næste morgen lagde nattens tåge et fortryllet skær over pladsen og elven. Lyset stod i strålebunder ned mellem træerne og lovede godt vejr for den nye dag. Efterhånden som solen fik magt, opløstes disen for til sidst at forsvinde i tynde hvide hvirvler. Det var **lørdag d. 4. august**, og kl. 09³⁰ blev vi som planlagt budt velkommen af Mikkel og Morten. De havde kørt fra København og været omkring FarOuts kursuscenter ved Mörrumsåsen for at hente grej. De havde således kørt hele dagen før og var først ankommet midt på natten, men trods det virkede de friske og gik i gang med instruktionen. De blev dog lange i ansigterne, da de pakkede grejet ud og opdagede, at Jakob havde glemt at give dem våddragter med. Da var det ligesom om hovedet blev slået på sømmet for både deltagere og instruktører, da netop våddragter er en vigtig sikkerhedsfaktor som beskyttelse mod både kulde og slag fra sten i floden. Vi holdt endnu et krisemøde, hvor vi overvejede helt at afblæse kurset og sagsøge Jakob. Enden på det blev dog, at alle var indstillet på at gennemføre kurset nu, hvor vi var sat op til det og havde kørt så langt. Vi blev enige om at tage situationen derfra og få det bedste mulige ud af det på trods af Jakobs uprofessionelle måde at køre sin forretning på og så tage et evt. slagsmål med ham, når vi var kommet hjem. Således enige og opløftede lagde vi problemerne bag os og gik i gang med kurset. Solen skinnede, humøret var højt og forventningerne store.

Vi kørte op og læssede grejet af ved en blåmalet bro et stykke oppe af elven. Det var et begynderkursus, så vi skulle starte på et fladt stykke af elven, og vandet var heldigvis overraskende lunt. Vi blev præsenteret for grejet og iførte os veste, skørter, rojakker, hjelme med næseklemme (!) og vores medbragte neoprensko, og snart sad vi på vandet i de små foskajakker på bare 2 meter, nogle lidt længere, andre lidt kortere. Bagerst i kajakken er der to oppustelige opdriftsmidler. Man sidder fuldstændig spændt fast og føler sig som en fod i en lidt for lille sko. Mine tæer stødte mod kajakkens forkant, og vi lignede en flok plastikænder i et badekar. Pagajbladene er ligesom vores egne vinklede men helt symmetriske, og retningsstabilitet er et ikke eksisterende begreb i disse kajakker. Tager man et enkelt tag i den ene side, drejer den flere gange rundt om sig selv, så man skulle lige vænne sig til at ro med korte tag for at styre bare nogenlunde lige ud. Formiddagen gik med at øve sweeptag (alle udtryk indenfor foskajak er engelske), hvilket svarer til vores rundtag blot med den forskel, at man kanter væk fra pagajen og krænger kajakken rundt med hoften, mens pagajen står stille i vandet. Så gik det videre med wet exit, makker- og eskimoredninger, ruller, støttetag og ikke mindst kantninger, som er en helt nødvendig færdighed for at kunne manøvrere i strømmen.

10 små plastikænder i et badekar

Først på eftermiddagen var vi igen tilbage i lejren, og nu viste det næste informationssvigt sig fra udbyders side, nemlig omkring madordningen. Det var ét af de spørgsmål, vi forgæves havde søgt at få svar på inden kurset, da der i udbudsmaterialet kun stod nogle svage formuleringer om, at ”vi køber ind og laver mad i fællesskab”. Drengene troede, at maden var inkluderet i kursuspriisen, men det viste den sig ikke at være. Vi var som sagt usikre, og vi i vores gruppe havde ikke lyst til at lave mad til 10 mennesker, især da det tydeligt fremgik, at ikke alle evnede at påtage sig deres del af opgaven, hverken mht. indkøb eller madlavning, så enden på det blev, at vi alle af praktiske grunde ville være fælles om frokosten, mens morgen- og aftensmaden blev indtaget i hhv. 2 og 3 grupper. Umiddelbart en lidt spøjs gruppering, men den kom faktisk til at virke udmærket. Vi havde heldigvis selv taget 2 Trangia'er med, primært for at kunne lave lidt kaffe og te undervejs, men hvis der inden kurset var blevet bedre orienteret om maden, havde vi købt billig mad med hjemmefra.

Efter frokosten skulle vi på elven igen. Vi kørte længere op ad elven til et stykke med nogen strøm og fritliggende sten spredt rundt omkring. Mikkel introducerede os til begrebet en ”eddy”, som direkte oversat betyder en hvirvel eller malstrøm. Når det strømmende vand i elven møder en sten, opstår der et overtryk på stenens forside og vandet tvinges ud i en skrå vinkel til begge sider af stenen. Til gengæld dannes der bag stenen et vakuum, som suger vand til sig, og her dannes der en opgående strøm. Fænomenet forekommer både bag sten midt ude i strømmen og inde ved elvens sider. Når man ligger lige bag stenen holdes man fast af den opgående strøm og kan således ligge i læ selv i en stærkt fossende elv. De to linier, som skiller de modsat rettede strømme kaldes eddy-linjer. Kunsten eller legen består så i at fange disse eddies under turen ned ad elven og således dele strækningen op i flere dele for at få et lille hvil, danne sig et overblik over det næste stykke, eller blot holde samling på flokken. Opgaven består i at time manøvren rigtigt, så man krydser eddy-linjen i god fart i en vinkel på ca. 45 grader så tæt bag stenen som muligt, for her er eddy-linjen skarpest og mest markant. Hvis ikke man gør det, risikerer man ikke at ”fange” eddyen, men glider i stedet af og bliver ført videre, mens man ligger og drejer rundt i en lidt uberegnelig pludderstrøm. Når man går ind i eddyen, skal man i god tid kante godt ind i svinget, lidt ligesom når man drejer på cykel eller carver ind mod bjerget på ski, for at få den opadgående strøm ind under kajakken. Hvis man ikke kanter, griber strømmen fat i kajakkens side, og så ligger man meget hurtigt med bunden i vejret, for der er afregning ved kasse 1 i samme sekund, man reagerer forkert. Når man skal ud fra

stenen igen, kaldes det at lave en "peel-out". Teknikken er dog den samme, ligesom det også er den teknik, man bruger, når man sætter i fra bredden og drejer ud i strømmen for at gå ned ad elven. Der er mange sten i elven, så vi får rig mulighed for at øve os både i dag og på resten af kurset, men det er slet ikke så let, som det lyder. Vi nåede aldrig at blive mestre på området, men det er jo bare en god motivation til at komme på et nyt kursus.

Den næste teknik, vi lærte, hedder "ferry" – altså at færge. Det er en teknik, som sætter én i stand til at krydse sidelæns tværs over elven i en lige linje fra bred til bred. Man lægger sig med stævnen i en spids vinkel op mod strømmen. "kl. 11", når man går mod venstre og "kl. 1" når man skal til højre". Samtidig kanter man kajakken, så bunden løftes mod strømmen, samtidig med at man ror. Ved at afpasse vinklen og kadencen til strømmens hastighed kan man bevæge sig på tværs og op og ned i strømmen. Det er selvfølgelig begrænset, hvor stærk strøm, man kan ro op imod, så oftest ligger man stille i forhold til bredden eller går lidt baglæns med strømmen, og så er det en rigtig god ide at orientere sig bagud efter store sten. Når man igen vil have næsen nedad, laver man så en peel-out.

Vel tilbage i lejren lavede vi aftensmad. Ja, det er måske lidt af en tilsnigelse. Det var mest Lotte, som stod for tilberedningen af den varme mad. Hun er nemlig rigtig god til spille på Trangia og lave spændende mad under disse primitive forhold. Anne-Mette havde taget et kålhoved med og stod for salaten, som blev blandet med forhåndenværende frugter og majs og ærter fra dåse. Så skiftedes vi andre til at vaske op, lave kaffe og te, og sætte frem til morgenmad. Mikkel lavede bål hver morgen og aften til at koge vand og lave mad til instruktørerne og drengene, og om aftenen samledes vi her i selskab med de lokale myg og knotter. Klokken blev mange, og vi var godt trætte efter turen og den første dags aktiviteter, så det var godt at komme på langs og slumre ind til bruset fra elven.

Ligesom man i alpint skiløb tilbringer næsten halvdelen af tiden i liften, så er transport frem og tilbage en vigtig del af konceptet i white water. Efter morgenmaden **søndag d. 5. august** læssede vi grej og personer i 3 biler og kørte op "put in" (startstedet) ved byen Nås, som var udgangspunkt for dagens første etape. Her læssede vi så grejet af, hvorpå alle 3 biler kørte nedstrøms til "take out" (endestationen) ved den blå bro. Der parkerede vi 2 af bilerne, hvorpå chaufførerne kørte opstrøms til "put in" igen. Efter etappen hentede man den efterladte bil opstrøms, kørte ned igen og læssede grej og personer om bord for at returnere til lejren. Dette gentog sig 2 gange dagligt, da vi de fleste dage havde en formiddags- og eftermiddagstur med fælles frokost i lejren.

Vi pakkede bilen mange gange i løbet af ugen

Som sædvanlig varmede vi op med støtte-tag, sweep-tag og en omgang fangeleg, inden vi begav os ned ad den rolige strøm. På et tidspunkt gik vi i land for at lære, hvordan vi skulle lade os føre ned gennem en strøm uden kajak. Hvis man både kan holde fast i kajak og pagaj efter wet exit, er det fint, men ellers skal man først og fremmest holde fast i pagajen, da det er den, der er sværest at finde efterfølgende. Vi skal altså prøve at holde pagajen i hånden ud mod elvens midte, mens vi med den anden hånd skal forsøge at svømme ind mod bredden. Vi gik på skift ud i strømmen med pagajen og lagde os i vandet. Nu gjaldt det om at ligge på ryggen så højt i vandet som muligt med hovedet opstrøms, numsen løftet og benene nedad til at tage af mod evt. sten. Det gik fint nok ligesom under de senere, ufrivillige vandgange, selvom der også var nogle, der ved senere lejligheder fik en øm bagdel eller et slag på foden, mens andre fik ramt en sten med hovedet. Heldigvis fik det ikke alvorlige følger, og Mikkel fortalte, at selvom white water også kan være en voldsom sport, så sker der forbavsende få alvorlige uheld.

Anne-Mette øver lavt støttetag og Lotte øver eskimoredning

Længere nede af elven ligger der to store øer, som deler elven i to løb: Til venstre en livlig fos og til højre en endnu ”sjovere”. Vi tager den til venstre. Mikkel lægger sig i position halvvejs nede, dels for at signalere, om vi skal længere til den ene eller anden side, dels for at kunne gribe ind og hjælpe, og Morten lægger sig i bunden for at kunne samle op og være behjælpelig her. Selvom Mikkel og Morten ikke tidligere har arbejdet sammen, fungerer deres samarbejde fint. Vi skal nu komme ned efter tur og følge sporet i midten af løbet, hvor bølgerne danner en hanekam. En efter en tager vi ned over, og det er med at holde tungen lige i munden og holde front nedad. Med få sekunders mellemrum tumler man ind i en ny bølge, som skyller hen over én, men vi kommer alle velbeholdne igennem denne vores første ilddåb. Kun en enkelt må ud at svømme.

Nede ved den blå bro går vi i land. Mikkel opdager en fejl i logistikken: Nøglen til den bil, som vi skal hente de andre biler med, ligger i den ene af bilerne oppe ved ”put in”. Der er heldigvis andre folk og biler på pladsen, og han får hurtigt et lift op for at hente nøglen. Jo, der er mange situationer, hvor kæden kan hoppe af. Vi kører hjem til lejren og må nu bruge kostbar kursustid på at køre ind til Dala Floda og fouragere i de forskellige grupper. Ud over at handle mad ind var Mikkel og Morten også inde i ”Kajakaktiv” – et lokalt kajakfirma – for at leje våddragter (longjohns) til holdet, så vi kunne være klar til de videre strabadser.

Vi pakker og kører op til Nås igen. Pakker af, kører biler og sætter i samme sted som sidst, men denne gang skal vi følge løbet til højre for de to øer. Undervejs ned til fossen øver vi os i at fange eddier og færger frem og tilbage. Vi er ved at få lidt fornemmelse af, hvad det drejer sig om og går op i legen med liv og sjæl. Elven er en herlig tumleplads for legebørn. Da vi kommer til fossen går vi i land for at ”læse” nedløbet. Denne gang skal vi bare komme ned i en række efter hinanden. Kim rammer en sten og bliver holdt fast ind mod den af strømmen. Benjamin kommer og lægger sig uden på ham, men han kæntrer og må svømme videre. Kim kommer også fri af stenen og kæntrer, men det lykkes ham at rulle op i strømmen. Der er godt nok stor forskel på at rulle i Rønne svømmehal og så her, hvor alt skummer hvidt omkring en, samtidig med at man bliver ført af sted.

En af de få teknikker, vi kunne bruge fra havkajakken var at læne sig ind mod en opstået fare. I havkajakken er det bølgerne, der kan vælte os. I foskajakken er det også sten. Mikkel udtrykte det på den måde, at stenene er vore venner, så hvis vi rammer dem og bliver holdt fast, skal vi læne os ind mod dem og give dem en krammer, så glider man rundt om dem og bliver sat af på den anden side.

Vi kommer alle velbeholdne ned til broen. Vi er kun 5 km fra lejren, og vi 4 fra Nexø vil gerne ro hjem. Det er fladt vand hele vejen, og vi får en smuk, smuk tur ned af floden i aftenlyset. Morten følger med som vores eskorte. Han og Mikkel har spillet saks, sten og papir om, hvem der skal køre, og hvem der skal ro. Mikkel har taget fusen på Morten med den hurtige udgave med kun saks og papir. Vi troede Morten havde vundet, siden han skulle ro med os, men nej, han havde tabt. Lang-

tursroning er ikke så eftertragtet i fos-kredse, og selvom vi bliver ført frem af den langsomme strøm, skal der alligevel ros hele tiden om ikke andet så for at holde retning. Man kommer ikke langt pr. rotag, for kajakkerne er ikke just strømlinede, men vi får en uventet gevinst, da vi kommer gennem et område med livlig bæveraktivitet. Vi ser dog ikke bæverne, for det er skumrings- og nataktive dyr, men vi ser flere boliger og masser af grene og træstubbe med bævergrav. De ligner store blyanter, som er stukket ned i jorden. Lotte og Anne-Mette finder mindre pinde, som er gnavet i begge ender. ”Was ist denn daß für ein Ding?” bliver der spurgt. ”Daß muss doch ein Beverding sein!” De skal med hjem som souvenirs.

Det bliver sent, inden vi kommer hjem, får taget bad, lavet mad, vasket op, får hygget ved bålet og endelig går til ro, så vi er ikke mindre trætte efter dagen i dag. Tankerne går tilbage på dagens indtryk, og i drømme tager man turen ned ad fossen en gang til. Sikke et kick!

Lotte laver en flyvende start ned ad skrænten

som udgør en slalom port. Med snore kan man trække portene frem og tilbage og således ændre banen efter behov. Vi ”læser” fossen og indprenter os pejlemærker under turen ned. Da vi er færdige, går vi tilbage til vores lejr oven for faldet for at gøre os klar. Der er trængsel på toilettet inden afgang. Ved lejren er der en 3 m høj stejl græsskrænt ned til elven, og nu skal vi prøve en flyvende start. I white water monterer man sig i kajakken, inden man går ud i vandet, enten på bredden, på en sten eller som her på en skrænt. Først når man er helt klar, stager man sig eller rutscher ud i vandet. Efter tur rutscher vi ned og forsvinder under vand med kajak og det hele, inden vi atter popper op til overfladen. Skægt! Da alle er kommet ned, følges vi ad og lægger os på en række i læ bag en lille ø midt i fossen. Mikkel og Morten forlader os og går ned for at lægge sig stilling. Mikkel lægger sig halvvejs nede, så vi lige kan se hans hjelm. Herfra kan han med pagajen give tegn til, hvornår den næste må starte og efterfølgende dirigere os til højre eller venstre, alt efter hvor vi ligger i strømmen. Morten lægger sig i nederst i fossen for at kunne samle folk og grej op på den nederste del. De har begge bundet en kort rem fast bag på kajakken, som vi kan gribe fat i, hvis de skal ud at hente os, ligesom de har en cow-tail (en stor karabinhage), så de kan tage en pagaj eller en kajak på slæb. Vi andre sidder koncentrerede og memorerer pejlemærker, sten, strømme og fald. Vi kan kun se elven hen til det første fald og så Mikkels hjelm, som lige stikker op over kanten af faldet. Henrik starter ud som den første, og vi andre følger efter, efterhånden som Mikkel

Mandag d. 6. august padlede vi det højre løb på stykket fra Nås til den blå bro. Alle viste større overblik og mere ro og fortrolighed med øvelserne. Vi øvede eddyturns på det langsomt flydende vand, som ikke var stærkere, end at vi kunne ro lidt opstrøms og prøve den samme eddy flere gange under vejledning. Efter frokost skulle vi så bestå den endelige prøve, inden vi tog videre til Norge, ved at gå ned gennem selve Käringforsen, som vi for bare 2 dage siden havde forsvoret, at vi skulle kastes ud i. I halvanden time fører Mikkel og Morten os til fods op og ned langs bredden og fortæller om strømmen, forhindringerne, og hvor vi bedst kan lægge linjen. Over fossen hænger der et spindelvæv af wirer fra side til side. På hver wire hænger der to lodrette, stribede pinde,

Hans på vej ned ad Käringforsen

giver signal til start og i den rækkefølge, som vi føler os klar til det. Somme tider forsvinder Mikkel fra sin post, og der går et stykke tid, inden han igen er på plads. Man kan ikke se, hvad der sker og bliver lidt nervøs. Til sidst er det min tur. Det går godt nok stærkt, når man først har passeret det første fald. Med adrenalinet pumpende rundt i kroppen pisker jeg ned ad fossen og kæmper indædt for at holde mig oprejst og fremadrettet og komme igennem stopbølgerne, samtidig med at jeg forsøger at styre langs den optimale rute. Overblikket forsvinder meget hurtigt, og man kæmper bare for at overleve og komme igennem. Først da jeg er kommet ned, får jeg at vide, at alle har klaret sig godt igennem. Kim har som den eneste fulgt et spor i fossens venstre side. Anne-Mette var så koncentreret om bølgerne, at hun slet ikke opdagede, hvornår hun skulle stoppe, så hun var fortsat et godt stykke ned ad elven. Vi føler os godt nok seje. Stemningen er høj, og snakken går livligt, mens vi bærer kajakkerne op til lejren igen, hvor vi får en øl for at fejre begivenheden. Vi føler, at vi har oplevet og lært så meget, at vi slet ikke kan forstå, at vi kun har været af sted i 3-4 dage. Det føles som en hel lang ferie.

Vi har været heldige med vejret indtil nu. Solskin og op til 27°. Efter aftensmaden bader vi i elven. Der er mange fisk, og vi fodrer dem med brødmuler, som hurtigt forsvinder. Især var der en stor aborre, som hele tiden vendte tilbage og kom ganske tæt på vores fødder, når vi stod i vandkanten, som om den overvejede at smage på os.

Tirsdag d. 7. august skal de, der har lyst, prøve Käringsforsen en gang til. Lotte og Anne-Mette sidder over og tager billeder i stedet for. Denne gang får jeg lov at gå først, og i dag går det meget bedre. Man er mere afslappet og holder overblikket hele vejen ned. Endnu en gang må man sande, at øvelse gør mester.

Efter frokost pakker vi lejren sammen for i samlet flok at køre de ca. 250 km til Trysil i Norge. Efterhånden som vi kommer frem, begynder bjergene at rejse sig, ligesom floddalene bliver dybere.

Vi prøver at "læse" elven før put in

Når vi overhovedet skal til Trysilelven, skyldes det dels, at fosserne her er lidt sværere, og dels, at de strækker sig over længere forløb, så vi kan få længere sammenhængende ture. Vi fouragerer i Trysil by, for de sidste 40-50 km op langs elven foregår uden for lands lov og ret ad en privat grusvej, hvor vi skal betale vejttold. Vel fremme etablerer vi igen lejr og får noget i skrutten. Pladsen hedder "Stenbekken" og lever fint op til navnet – det er svært at få pløkkene i. Vandet i Trysilelven er koldere end det i Västerdalselven, ikke isnende koldt, men bare dejligt friskt – og så kan det drikkes og smager herligt! Her er elg ekskrementer over alt, og underskoven er dækket af et tykt lag lyst rensdyrlav. Det

ser rigtig smukt ud, næsten som om der er faldet sne, og Lotte samler en posefuld til julens dekorationer. Vi er trætte efter køreturen og går til køjs for at få lidt hvile inden morgendagens udfordringer, for der er ikke megen lejlighed til at hvile på laurbærrene.

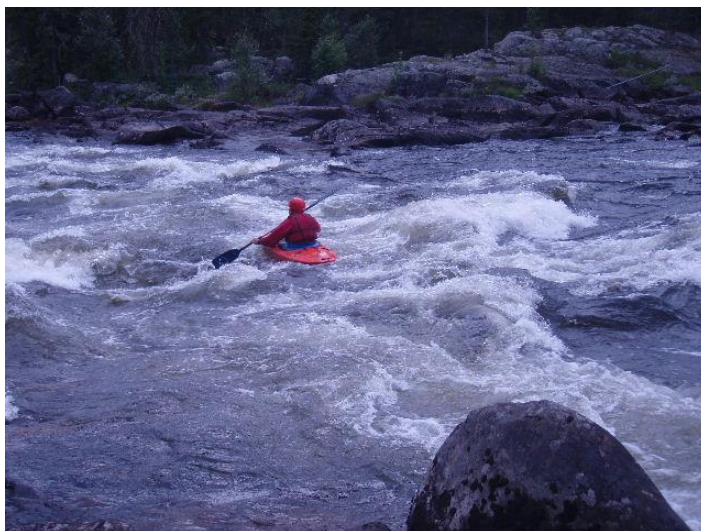
Onsdag d. 8. august. Om formiddagen kører vi op til Elvbrua for at ro ned til lejren. Hidtil har vi jo altid opfattet havkajak som en vådsport, men det er intet i sammenligning med white water. Allerede inden man går på vandet, ifører man sig våde neoprensko, våd neoprendragt, rojakke, vest og hjelm. Så er man ligesom allerede lidt klam og godt i gang. Efterhånden som ugen er skredet frem, er udstyret ikke blot vådt, men er også begyndt at lugte, og her sidst på kurset må vi tage en dyb indånding, før vi tager det over hovedet. Når man er kommet på vandet, pjasker man vand i ansigtet

for ligesom at forberede kroppen på en vandgang, og risikoen er ikke spor teoretisk. Det er nemlig ikke et spørgsmål *om*, men kun et spørgsmål om *hvornår*, man ryger i.

Elven strømmer hurtigere her end i Sverige, og vandet er som sagt mærkbart koldere. Hvis ikke der er store sten eller andre chikaner i elven, som man skal tage hensyn til, følger vi oftest den naturlige hovedstrøm. Når man ligger bagest i gruppen, kan man tydeligt se de øvrige deltagere, der som perler på en snor følger bølgerne i hanekammen, der slynger sig fra side til side i elven. Her er strømmen stærkest og bølgerne voldsomst, men det er også her, der er størst dybde og dermed sikkerhed i tilfælde af kæntringer. Bølgerne er naturligvis statiske i forhold til bunden, men sådan føles det ikke, når man farer ned gennem dem. Så kommer de i hurtig rækkefølge som korte, krappe bølger i godt og vel hovedhøjde med en afstand, som gør, at den korte kajak lige kan være mellem to bølger. Den hopper derfor op og ned som en prop, samtidig med at man får den ene skylle over sig efter den anden. Man skal hele tiden have pagajen i vandet for at styre snurretoppen og trække sig gennem bølgerne og samtidig have sit støttetag parat, så koncentrationen er ekstrem høj under nedfarten. Når vi kommer til vanskelige passager, søger vi ind til bredden og går på land for at gå en tur op og ned langs passagen og diskutere, hvor vi skal lægge linjen for at komme bedst igennem. Hvis man på vejen ned kommer i tvivl om, hvordan man skal navigere, så er standard rådet: "Go for the middle and paddle for your life!"

Efter frokost kører vi op og sætter i ved Femundsundet oven for Elvbrua. Kort efter "put in" brøler en privatjet hen over hovedet på os i ekstrem lav højde. Elven er væsentlig mere kraftfuld på denne strækning, stærkere end på slalombanen, ligesom fosserne er væsentlig længere, så man er 100 % koncentreret ned over de lange stræk. Vi går i land igen og inspicerer en fos. En enkelt deltager be-

slutter sig til at bære over, men alle andre klarer sig flot igennem. Alle er blevet bedre til at fange eddies og komme ud af dem igen. Der begynder at gå leg i det. Der kommer endnu en kraftfuld fos, som giver de fleste lidt problemer. Hele holdet bliver rystet lidt og kommer ned i spredt formation. Folk kommer i land på begge sider af elven. Lotte ryger i et stort hul, som hun surfer sidelæns på et stykke tid, inden hun bliver revet rundt og slår hovedet mod en sten på bunden. Det giver en lille forstrækelse i nakken, men heldigvis ikke mere, end at det forsvinder igen i løbet af de næste dage. Aske får også slået hovedet. Efter en svømmetur går han i land og tager bundproppen ud af agterstavnen for at tømme kajakken. Bundproppen forsvinder i bundvegetationen, men Anne-Mette hjælper ham med at lede, og efter nogen tids søgen finder de den igen og er klar til at komme videre.

Kim på vej ned ad fossen ved Elvbrua

Til sidst kommer vi alle ned til "take out" ved Elvbrua, hvor vi skal slutte dagen af med en fos i kategori 3, den hidtil sværeste. Fosserne inddeles i sværhedsgrader fra 0 til 6. Lotte og jeg var for trætte og bumlede til at vi ville forsøge os, så vi springer fra og stiller os ud på broen for at se de andre komme ned. Sværhedsgraden har været stærkt stigende i løbet af de 6 kursusdage. Vi er hele tiden blevet presset blidt til grænsen af vores tekniske færdigheder og ikke mindst vores mod. Der bliver dog aldrig stillet spørgsmål, hvis nogen melder fra, og vi føler os helt trygge og sikre i instruktøernes varetægt. Vi har været gennem vildere vand, end vi på noget tidspunkt havde forestillet os, at vi ville kunne klare og er ind imellem taknemmelige over, at vi er sluppet helskindede igennem indtil nu, så der er ingen grund til at friste skæbnen, hvis man ikke føler sig helt på toppen. Lidt efter trækker Anne-Mette sig også, og det samme gør Henrik. Tilbage er således kun de 3 unge mennesker og så Kim, der næsten føler sig forpligtet til at gøre et forsøg som nu eneste repræsentant

for ældregruppen. Efter at have klaret sig gennem fossen overvejer han overmodigt lade sig overføre til juniorgruppen. Mikkel har sammen med Henrik placeret sig på inde land lige efter det første fald med en kasteline for at fange dem, som måtte kæntre i det øverste løb, og Morten ligger igen i sin kajak neden for det nederste fald for at samle op her. Vi andre står på broen og tager billeder og hujer med opildnende tilråb. Efter at de fire deltagere er kommet sikkert ned af faldet, skal Mikkel som den sidste også ned til os andre, og vi får nu lejlighed til se, hvorfor han i white water kredse bliver anset som én af Danmarks bedste padlere. I stedet for som de andre at følge hovedløbet nedover og bare padle igennem, opsøger han bevidst de teknisk svære passager og voldsomste fald. Med overlegen lethed, køligt overblik og teknisk elegance danser han nærmest ballet nedad faldet, på tværs af strømmen, ind og ud af svært tilgængelige eddies for til sidst at sætte punktum for gennemløbet med to koordinerede dyk, hvor han helt forsvinder i vandmasserne, og da han endelig kommer ned på fladt vand, slutter han af med at lade sig føre ned af strømmen med kajakken stående lodret på halen. Det er øjeblikke af stor skønhed, og man tror næsten ikke sine egne øjne. Morten sagde, at det var så smukt, at han næsten fik tårer i øjnene.

Torsdag d. 9. august pakker vi igen lejren sammen efter morgenmaden og kører ned til en rasteplass ved asfaltvejen. Programmet står på dagstur med medbragt frokost, som skal indtages undervejs. Der er ikke pakrum i de små kajaker. Eneste mulighed er at lukke luft ud af opdriftsmidlerne i bagkroppen, stuve maden ind og så puste luftposerne så meget op igen som muligt. Så lå tingene også i spænd. Vi kører nedstrøms til Sennsjuen og sætter i. Herfra skal vi så padle ned til hovedvejen. Kort efter start kommer vi gennem en temmelig barsk fos, som bringer lidt uorden i geledderne, så vi spekulerer på, hvordan det skal gå resten af dagen. Selvom det efterfølgende viser sig, at den første fos også var den stærkeste, så får vi fuld valuta for pengene i de lange strømfald videre frem. På et tidspunkt lægger vi ind i et stille hjørne af elven og går ind for at spise frokost. Her er vild natur omkring os. Mikkel fortæller, at da han var her sidst for 7 år siden, stod der et faldefærdigt skur og et lokum. Lokummet står her endnu men er helt groet til i tæt vegetationen, og af huset er der kun gulvet tilbage, så der sætter vi os. Vejret under kurset har været dejligt og sommerligt, men lige præcis nu - den eneste dag, hvor vi skal spise undervejs - bryder et tungt og langvarigt regnvejr løs. Jeg finder ly under en gruppe kæmpestore grantræer. Andre søger sammen under en medbragt presenning, og Anne-Mette falder i snak med et fyrretræ på den anden side af et lille vandløb. Til sidst holder regnen dog op igen, og vi kommer frem fra vore ly, pakker sammen og går ned for at komme videre. Vi lægger ud med endnu en livlig fos, og så går det slag i slag videre ned. Efter en dejlig lang tur kommer vi ned til hovedvejen, hvor Anne venter os.

Afslappet lejrhygge ved bålet

Efter omklædning kører holdet ned til Trysil for at handle ind til aftenmaden. Mikkel og Morten slutter sig til selskabet efter at have hentet en kajak, og hjælper Aske og Benjamin med at købe togbilletter, og så skal vi køre yderligere 20 km videre sydpå til en ny lejrplads for den sidste aften. Lige ud for pladsen "Sagnøya" er der nemlig en stående bølge, som vi skal prøve at lege i i morgen, sidste kursusdag. Anne-Mette og Lotte har påtaget sig at lave fælles middagsmad til alle denne sidste aften, så da vi ankommer til lejren, går de i gang med at tilberede aftenmaden nede ved floden. Alle i nærheden springer rundt for at efterkomme deres ordrer om at hente ingredienser og køkken- grej. Kim og jeg pakker imens ud og slår vore tre telte op. Mikkel og Morten har fået fri i aften, så de går ned for at lege i bølgen. Vi besigtiger den også med henblik på morgendagens løjer og ser nogle gummibåde på familieraftning, som også ligger og leger i bølgen.

Fredag d. 10. august: Efter morgenmaden kører vi lidt op ad elven og sætter i for at ro fosstykket oven for lejren. Fossen slutter ved den faste bølge. Bølgen står 5-6 meter fra bredden ud for en klippe, som vi kan ligge i læ bag. Her ligger vi på række og venter, til bølgen bliver ”ledig”. Når det er ens tur, færger man så ud og prøver at fange bølgen. Kunsten er at blive i bølgen, men det er lidt ligesom at holde balancen på en bold. Kommer man for langt tilbage, er strømmen for stærk til, at man kan ro den op. Så må man gå ind til siden og rykke frem i køen i læ af klippen inde på bredden. Kommer man for langt ud til siden, glider man af i en peel out eller risikerer at kæntré. Kommer man for langt frem griber vandet, som fosser ned over den sten, der skaber bølgen, fat i kajaksnuden, og så slår man en forlæns kolbøtte. Det er forholdsvis ufarligt, for bølgen er sidste del af fossen

Anne-Mette sidesurfer i bølgen

længere oppe, og umiddelbart efter bølgen er vandet fladt, med stor dybde og ringe hastighed. På den måde cirkulerer vi rundt i ring, så der hele tiden er en ude i bølgen. Ventetiden bliver aldrig ret lang, for vi kan kun blive der ganske få sekunder, inden vi glider af eller kæntré. Det lykkes alle at fange bølgen, og enkelte får nogle korte surfture i bølgen. Bølgen er barnemad for Mikkell og Morten. De kan såmænd blive derinde, så længe de vil, men de øver sig i at lave møllehjul eller vejrmøller med kajakken, og sådan bliver alle udfordret på deres eget niveau.

Sjovt er det, selvom vi får mange vandgange. Ved middagstid er vi godt trætte, og kurset er ved at ebbe ud. Efter frokost pakker vi lejren sammen, samler og sorterer grejet og pakker bilerne. Ved 2-3 tiden er alt klappet og klart, og det er tid at sige farvel efter en spændende og meget anderledes oplevelse.

Vi kører sydpå i nogle timer. Vi ville egentlig have lavet mad selv, men en vedvarende regn får os til at frekventere et cafeteria med dagens ret i stedet. Da vi når byens Grums i det nordvestlige hjørne af Vänern er det ved at blive mørkt og tid til at finde et sted for natten. Byen lever helt op til sit navn. Den ligger i et ellers naturskønt område, men rundt om et fabriksareal på flere km², som totalt dominerer området med enorme, høje bygninger, badet i elektrisk lys og kæmpestore skorstene, hvor det vælter op med røg eller vanddampe. Det ligner noget fra en børnebog, hvor en sort kapitalist har placeret et enormt, grimt uhyre af en megafabrik, som larmer døgnet rundt, midt i et smukt stykke natur med træer og søer. Efter nogen tids søgen finder vi en lille fredelig parkagtig plet på Mikkelsö, som ligger ned til vandet med lidt strand og en badebro. Vi slår hurtigt teltene op og går til ro. Ved midnatstid bliver vi forstyrret af en rigtig Brian-bil, som kommer dunkende gennem skoven og gør holdt henne på P-pladsen. Da dørene åbnes, er vore telte ved at blæse omkuld under en tornado af sindssyg høj techno-musik, og ud vælter det med unge, larmende mennesker, som har fået for meget at drikke. Det er åbenbart her, den utilpassede del af ungdommen holder til fredag nat. Sådan noget kan man jo ikke vide, når man camperer fremmede steder. De råber til hinanden for at overdøve musikken, og synes, det er meget interessant med vore 3 telte og prøver at komme i kontakt med os ved at ruske i teltet og tale dårligt engelsk. En lidt utryk situation, synes vi. Jeg prøver at tale roligt til dem, og de mister lidt interessen, da de finder ud af, at vi ikke er en flok unge piger på eventyr. De lader os være i fred, men festen fortsætter dog en rum tid endnu, inden regnen vender tilbage og får dem til at forsvinde under larm og hjulspin. Endelig nattero!

Lørdag d. 11. august kører Anne-Mette os til Ystad i styrtregn. Vi har nuslet lidt længe her til morgen og fået et bad, så vi er først kommet af sted kl. 11. Derfor holder vi kun få og små pauser for at nå Willum kl. 19. Vi ankommer betids, blot for at konstatere, at vores billet gælder til Hammerodde kl. 20. Det var en streg i regningen. Heldigvis er der plads på Willum, så vi kører ombord og er rigtig glade for således at komme hjem 2½ time før.

Vel hjemkommet efter mere end 2000 km's kørsel, må vi sige, at det har været en helt forrygende uge med intense og grænseoverskridende oplevelser, men det skyldes udelukkende holdets egen gejst og de to dygtige instruktører. Deres samarbejde fungerede optimalt, de var hyggelige og rare mennesker at være sammen med og dybt professionelle i deres undervisning og lederskab. Ikke mindst følte vi os trygge ved at fornemme den store vægt, der under hele forløbet blev lagt på sikkerheden. Så selvom udbyderen Jakob Hertz gjorde, hvad han kunne for at ødelægge det for os med sin useriøse mangel på information og uvilje mod at svare på henvendelser, så er der ingen, der kan tage den gode oplevelse fra os. Det har været utroligt sjovt at prøve en helt ny måde at lege med naturkræfterne på. Noget af det, vi har lært, kan vi også bruge i havkajakken. Vi føler i hvert fald, vi er blevet meget bedre til fx kantninger, styre- og støttetag. Alle har været i vandet og svømmet adskillige gange under mere eller mindre dramatiske omstændigheder, og de fleste har sprunget enkelte fos passager over, fordi de følte, at det var det rigtige for dem. Således fortalte Henrik, at han en enkelt dag var kængret ikke mindre end 11 gange, og selvom det var lykkedes ham at rulle op igen de fleste gange, så er det noget, der trækker tænder ud, når man ikke længere er 17 år. Om det så er noget, vi fremover vil dyrke, vil tiden vise, men jeg tvivler på det. Dels er der meget kørsel ikke kun ud og hjem, men også under selve aktiviteten - det kræver i hvert fald to biler - dels er det dyrere, når man skal leje udstyr eller betale kursusafgift. Men hvis lejlighed skulle byde sig, er det helt sikkert, at det kunne være skægt at prøve en anden gang - måske på Mörrumsåen ved Karlshamn, hvis vi kan finde et andet firma, der opererer her. Det ligger jo væsentligt nærmere?

Anne-Mette, Lotte, Kim og Hans